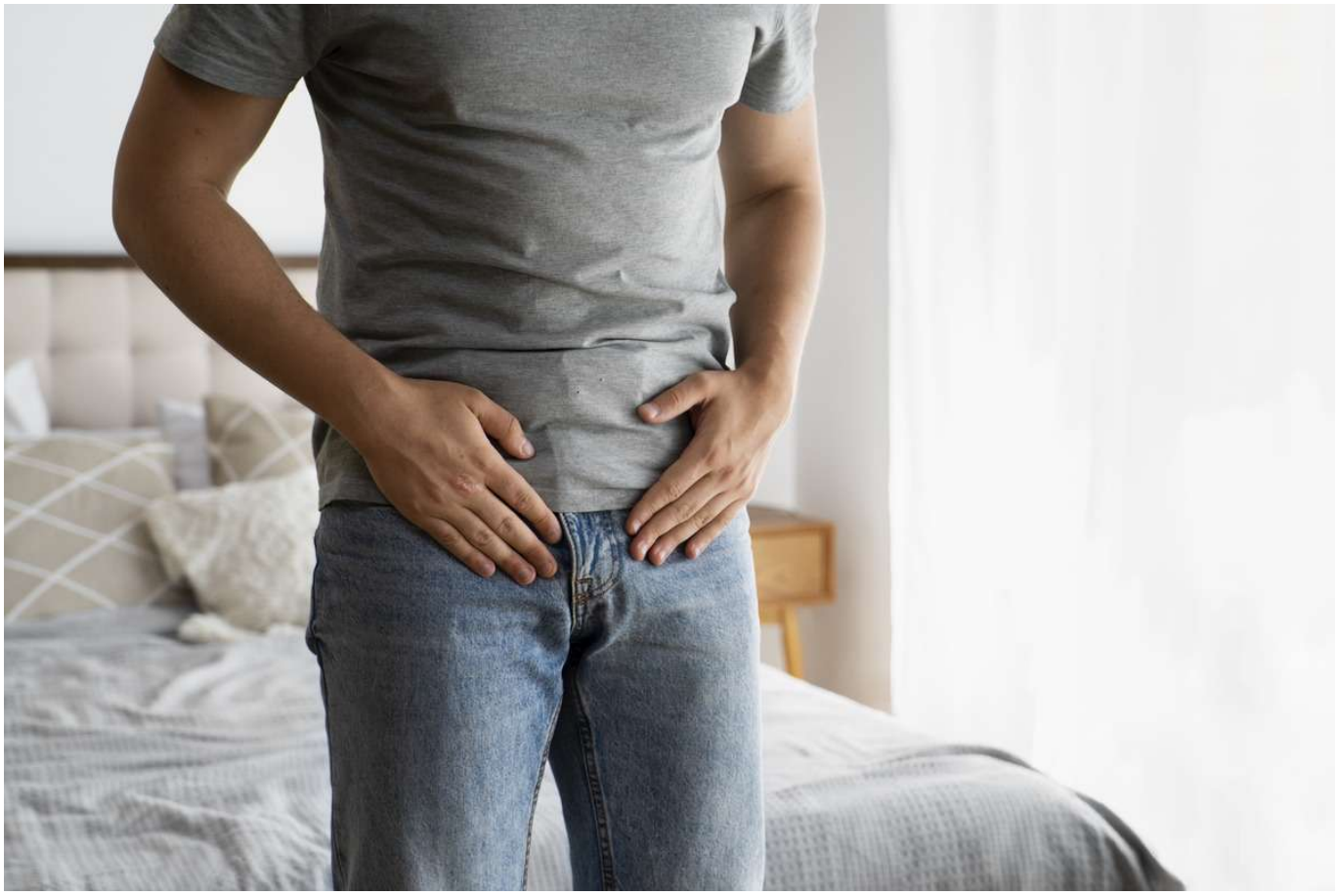
Liečivé rastliny používané pri zápale a infekcii močových ciest

Zverejnené: 24. januára 2024 | Autor: PharmDr. Michaela Barkociová, PhD.

Uvae-ursi folium – list Medvedice lekárskej, (*Arctostaphylos uva-ursi* – Medvedica lekárska, Ericaceae)

List Medvedice lekárskej je v súčasnosti jediným tradičným rastlinným liekom používaným na zmiernenie príznakov (pálenie pri močení a/alebo časté močenie) opakujúcich sa zápalov dolných močových ciest žien. Používanie u mužov sa neodporúča, kým u nich nie je vylúčená benígna hyperplázia prostaty. Dostupná je vo forme rezanej drogy určenej na prípravu záparu alebo macerátu, ale aj vo forme prášku alebo rôznych druhov suchých a tekutých extraktov, užíva sa perorálne.

Jeho hlavnou antibakteriálnou zložkou je hydrochinón, ktorý vzniká z arbutínu v pečeni po transporte z tenkého čreva. Hydrochinón ďalej v pečeni podlieha konjugácii na glukuronid a sulfát, ktoré nie sú antibakteriálne účinné. Tieto konjugáty sú však z moču vychytávané uropatogénnymi baktériami, ktoré ich znovu rozkladajú na

voľný hydrochinón, ktorý poškodzuje bakteriálne bunky destabilizáciou ich membrán. V minulosti odporúčané zalkalizovanie moču použitím hydrogénuhličitanu sodného s cieľom hydrolýzy arbutínu je preto vo svetle týchto poznatkov neopodstatnené.

Klinické štúdie priamo s listom medvedice alebo s jeho extraktami vykonané neboli, antibakteriálny efekt arbutínu však bol potvrdený v *in vitro* aj *in vivo* štúdiách na zdravých dobrovoľníkoch.

Preklinický výskum potvrdil antibakteriálne, diuretické, antiurolitické a antiflogistické účinky extraktov Medvedice lekárskej.

Kontraindikáciami sú ochorenia obličiek a hypersenzitivita na účinné zložky. Najčastejšími nežiaducimi účinkami sú nevoľnosť, vracanie a bolesti brucha z dôvodu vysokého obsahu trieslovín – kvôli nim sa z Medvedice lekárskej neodporúča pripravovať odvar, kde je množstvo trieslovín najvyššie v porovnaní so záparom a macerátom. Vyskytnúť sa môže tiež zelenohnedé zafarbenie moču.

Liekové interakcie ani prípady predávkovania neboli hlásené, v literatúre sú však popísané jeho možné príznaky – poškodenie pečene, tinnitus, kŕče, vracanie a, paradoxne, zápal močového mechúra a slizníc močového traktu sprevádzaný dyzúriou a hematúriou.

Kvôli vysokému obsahu trieslovín a potenciálnej toxicite hydrochinónu sa listy medvedice neodporúčajú užívať dlhodobo. Môžu spôsobiť chronické poškodenie pečene a kvôli inhibícii syntézy melanínu hydrochinónom bola pri dlhodobom užívaní popísaná aj makulopatia. Dĺžka užívania je preto obmedzená na jeden týždeň v prípade, že sa počas neho vyskytnú, resp. zhoršia príznaky ako horúčka, dyzúria, krv v moči, či spazmy, je potrebné navštíviť lekára.

Dávka derivátov hydrochinónu by nemala prekročiť 840 mg (vyjadrených ako arbutín) denne. Hydrochinón je vo vysokých dávkach toxický pre zvieratá a v *in vitro* aj *in vivo* štúdiách sa preukázal aj jeho mutagénny a karcinogénny potenciál. Krátkodobé užívanie listov Medvedice lekárskej v odporúčaných dávkach sa však považuje za bezpečné, nakoľko tvorí asi 11% celkovej dennej dávky hydrochinónu, ktorá ešte nie je spájaná so žiadnymi rizikami pre zdravie a hydrochinón vznikajúci z arbutínu navyše rýchlo metabolizuje na netoxické metabolity vylučované močom.

Z dôvodu nedostatku údajov o bezpečnosti sa Medvedica lekárska neodporúča počas obdobia gravidity a laktácie. Neodporúča sa ani jej použitie u detí a to až do veku 18 rokov, nakoľko zápaly a infekcie močových ciest u detí si vždy vyžadujú lekársku starostlivosť.

PharmDr. Michaela Barkociová, PhD.